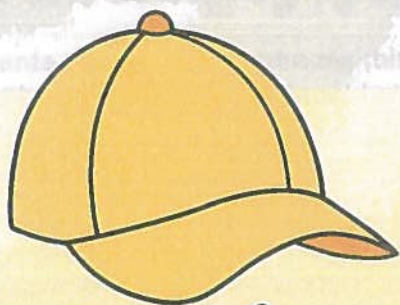
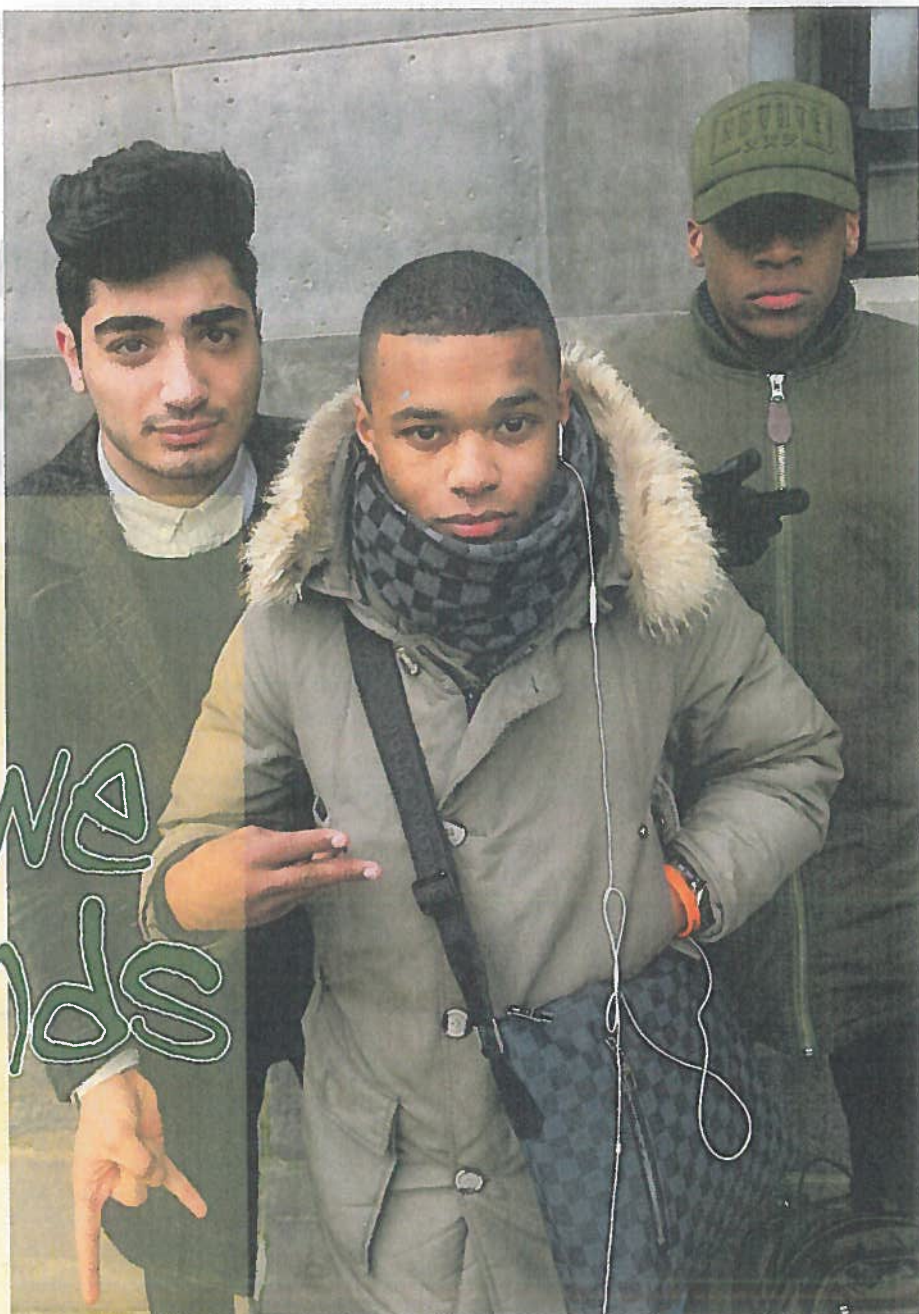

Mug Magazine
Februari 2016

tet nieuwe Nederlands

Straattaal is in. Theater- en filmmakers, de media en de reclame springen er op in. Op zwarte scholen ontstaat een 'nieuw Nederlands', dat doorsijpelt naar jongeren met een puur Nederlandse achtergrond. Tekst Toine Graus Beeld George Maas/Fotonova

'Ey swa, fa wakka! Lekker gechilld in die weekend? Stang geworden, alles? Waaazzz.' Voor veel jongeren van buitenlandse afkomst is dit gesneden koek. Maar ook steeds meer jongeren van Nederlandse afkomst leren het 'nieuwe Nederlands', de straattaal van de grote steden.

STADSE BABELS IS IMAGINE IC

In *Imagine IC*, de multiculturele vitrine van Zuidoost is een tentoonstelling gewijd aan straattaal, onder de zeer Amsterdamse titel *Lijp*. Vijftien jaar geleden werd het rapnummer *Origineel Amsterdams* van Osdorp Posse een hit. Dat was een college Amsterdamse stadstaal. Sindsdien is er in het 'Amsterdams' alweer veel veranderd. Yassine Boussaid en Robin Vermeulen hebben een slimme interactieve expo ingericht, waar al veel scholieren uit Zuidoost langs zijn gekomen.

In een vijftal installaties laten ze jongeren zelf bezig zijn met straattaal. De resultaten daarvan worden weer deel van de expo. "Het gaat ons om stadstaal, niet uitsluitend straattaal", zegt Bous-said, gekleed in hippe sneakers, trainingspak en honkbalcap. "We hebben ook een videotje van hockeymeiden uit Amsterdam-Zuid. Die hebben ook hun eigen taaltje. Stadstaal is extreem dyna-misch. Dat vinden we positief. Jongeren gaan heel creatief om met taal. Dat willen we hier laten zien."

Boussaid en Vermeulen hebben een *facewall* gemaakt, waarop be-zoekers hun favoriete woord kunnen schrijven. 'Mattie' (vriend) staat bovenaan. "Hier in de Bijlmer is het 'mattie' maar in Nieuw-West zeggen ze 'amattie'. Daar zetten ze het Marokkaanse lid-woord ervoor." verklaart Boussaid.

Er is een installatie waar jongeren met elkaar kunnen *appen*. Het resultaat verschijnt meteen op een groot scherm: 'Hh mattie, whazzup? Hiyas, je gaat prima man', appen Boussaid en Vermeu-len in een paar seconden. Er is een grote installatie met audio-babbels, waar je Amsterdammers kunt bekijken en beluisteren. Jantje van Amsterdam, de held uit de film *Foute Vrienden* van Roy Dames bijvoorbeeld en Def P, toerend over de A10. Meester Bart van de Open Scholengemeenschap Bijlmer praat al fietsend door Zuidoost over de geheel eigen expressie van zijn leerlingen. Maar ook gewone Amsterdammers op straat, of op de markt krijgen een kans hun verhaal te doen. Genoeg materiaal voor Def P om een nieuwe versie van origineel Amsterdams te maken.

DIEVENTAALTJE

Straattaal ontstaat in het straatleven in grote stadsbuurten, waar criminaliteit nooit ver weg is. In Amsterdam spreken sommige jongeren de *ish-taal*. Dat is een geheimtaaltje om de politie te slim af te zijn. Het principe is simpel, voor en tussen woorden wordt 'ish' geplaatst. Toch is het voor buitenstaanders onverstaanbaar. Dat taaltje ontstond eind jaren 90 in de Spaarndammerbuurt en nog steeds zijn er groepjes in Amsterdam-West die het spreken. Taalonderzoeker Jiska Duurkoop liet straattaalgebruikers in Den Haag zelf uitleggen waarom ze straattaal of 'straat', zoals ze het zelf noemen, gebruiken. 'Straattaal is onze geheime code', leg-gen ze uit. 'We gebruiken veel gebaren, je zegt veel met kracht, je praat te hard. Dat is bedreigend en dat snappen voorbijgangers ook.' 'Straat' is volgens hen ook wel een geheimtaaltje. Zeker als ze elkaar per mobieltje berichten over 'zaken' is het handig om een codetaal te hebben die de politie niet begrijpt. 'Die code spreek je met vrienden die je vertrouwt, met wie je zaken doet.' Dat verklaart waarom 'straat' zo snel verandert. Zodra een woord alge-meen bekend wordt, verliest het zijn functie en moet een nieuwe term bedacht worden.

EEN VINGERAFDRUK VAN IDENTITEIT

Maar het zou een vergissing zijn straattaal af te doen als een boe-ventaaltje. Margreet Dorleijn hoorde in een Utrechtse supermarkt meisjes van Turkse afkomst met een sterk Marokkaans accent praten. Dat vond ze als taalonderzoeker aan de Universiteit van Amsterdam intrigerend. Sindsdien doet ze onderzoek naar straat-taal. Straattaal is volgens haar in Nederland geen eenheidstaal, er zijn Amsterdamse, Rotterdamse, Haagse en Utrechtse dialecten. In Amsterdam alleen al zijn er verschillen tussen Nieuw-West en Zuidoost. Amsterdamse jongeren horen meteen waar iemand van-daan komt.

Het Marokkaanse accent is vooral te horen op Kanaleneiland in Utrecht en in Amsterdam Nieuw-West. Logisch, want daar wonen veel Marokkanen. Maar er is toch meer aan de hand. Dorleijn: "Jongeren overdrijven dat accent expres. Dan hoor je dat

diep Marokkaans met die keiharde g. Toen de houding van veel Nederlanders vijandiger werd tegenover mensen met een moslim-achtergrond uitte dat zich ook in de taal. Moslimjongeren, ook uit andere landen dan Marokko, begonnen dat harde Marokkaanse accent te gebruiken om hun onderlinge solidariteit, trots op hun afkomst en hun verzet tegen de buitenstaanders te benadrukken." Een vingerafdruk van identiteit, zo noemt Dorleijn dat: "Wij zijn moslims, wij hebben onze eigen identiteit. Dat dragen ze daarmee uit. Die vingerafdruk kunnen ze manipuleren. Verbijsterend om te zien hoe ze spelen met taal."

Dat roept de vraag op of radicale moslimjongeren in Nederland hun eigen variant van straattaal hebben. "Nee, absoluut niet", rea-geert Dorleyn. "Die jongeren gebruiken zeker geen straattaal. Dat is ook een beetje stoerdoenerij, een beetje de crimineel uithangen. Radicale moslimjongeren hebben andere prioriteiten. Straattaal hoor je vooral in achterstandswijken in grote steden en meer op vmboscholen dan in het hoger onderwijs. Maar je moet je je niet vergissen," waarschuwt Dorleijn, "ook die jongeren zijn heel flexi-bel in hun taalgebruik. Ze kunnen in één zin overschakelen op ABN (Algemeen Beschaafd Nederlands, red.)"

In straattaal hoor je vooral Surinaamse woorden, in mindere mate Marokkaanse en zeer zelden Turkse termen. Dorleijn: "De Turkse taal wordt onder Nederlandse Turken nog veel gebruikt, meer dan het Marokkaans. Jongeren van Turkse afkomst spreken gewoon 'Turks met elkaar. Ze hebben geen aparte straattaal nodig." Een andere belangrijke inbreng in straattaal komt uit het Engels. *Prison slang* noemt Dorleijn dat. Vanuit de hiphop en rap scene komt het naar Nederland en Nederlandse jongeren nemen het maar al te graag over. Uit al die invloeden ontstaan nieuwe varianten van het Nederlands. Je hoeft tegenwoordig niet meer de straat op om straattaal te leren. Er zijn straattaalwoordenboeken. Even zoeken en je weet wat het zinnetje aan het begin van dit artikel betekent:

'Hallo vriend, hoe gaat het. Lekker uitgeweest in het weekend, dronken/stoned geworden, mooi zo.'

De tentoonstelling Leip! is nog te zien tot en met 6 mei, Imagine IC, Frankemaheerd 2, Zuidoost

